

บทที่ 3

ระบบการชันสูตรพลิกศพของไทยและต่างประเทศ

ในบทนี้จะกล่าวถึงระบบการชันสูตรพลิกศพที่ใช้ในไทย และในประเทศต่าง ๆ ได้แก่ ระบบตำรวจ ระบบโคโรเนอร์ ระบบผู้พิพากษา ระบบแพทย์สอบสวน โดยพิจารณาถึงบทบาทหน้าที่ขององค์กรที่เกี่ยวข้องในกระบวนการชันสูตรพลิกศพและการใช้อำนาจรัฐที่เกี่ยวข้องในการชันสูตรพลิกศพ ดังนี้

3.1 ประเทศไทย

การชันสูตรพลิกศพในประเทศไทยเริ่มปรากฏให้เห็นชัดเจนในกฎหมายตราสามดวง โดยกำหนดให้นายพระท่ามระงไปดูศพเมื่อมีราษฎรทะเลาะวิวาทตีฟันแทงกันถึงตาย แต่ก็ยังไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการชันสูตรพลิกศพเอาไว้ ต่อมาจึงได้มีการตราพระราชบัญญัติชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. 2457 ขึ้นเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การชันสูตรพลิกศพให้เหมาะสมกับกาลสมัย และได้ถูกยกเลิกไปเมื่อมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งประเทศไทยใช้ระบบตำรวจ (Police System) ซึ่งผู้มึบทบาทหลักสำคัญในการชันสูตรพลิกศพได้แก่ องค์กรตำรวจ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการตรวจศพภายนอก การออกคำสั่งให้มีการผ่าตรวจศพ การรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ในที่เกิดเหตุ และการถามปากคำพยานที่เห็นเหตุการณ์ด้วย¹

3.1.1 องค์กรที่เกี่ยวข้อง

1) ตำรวจ ในปัจจุบันอำนาจและหน้าที่ความรับผิดชอบในการทำสำนวนชันสูตรพลิกศพอยู่ที่พนักงานสอบสวนซึ่งกฎหมายกำหนดให้ต้องมีการตรวจสอบการตาย ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการตรวจศพภายนอกการสั่งให้มีการผ่าตรวจศพ การรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ในที่เกิดเหตุ และการถามปากคำพยานที่เห็นเหตุการณ์ด้วย

2) แพทย์ เป็นบุคคลที่ทำการตรวจศพโดยละเอียด ซึ่งต้องเป็นแพทย์ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านงานนิติเวชโดยตรง หากท้องที่ใดไม่มีก็ให้ใช้แพทย์ประจำโรงพยาบาลได้

¹ แสวง บุญเฉลิมวิภาส. (2564). *นิติเวชศาสตร์และกฎหมายการแพทย์* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 18.

สำนวนชั้นสูตรพลิกศพของพนักงานสอบสวนนั้นจะต้องมีรายงานการตรวจศพโดยละเอียดของแพทย์ดังกล่าวประกอบไว้เป็นส่วนหนึ่งของพนักงานสอบสวนเสมอ

3.1.2 กระบวนการชันสูตรพลิกศพ

1) การตรวจสถานที่เกิดเหตุที่มีการพบศพ (Science Investigation) ในการตายที่มีลักษณะผิดปกติ การตรวจสถานที่เกิดเหตุอาจช่วยให้เข้าใจประเด็นได้ดีกว่าการตรวจศพเพียงอย่างเดียว เช่น การตรวจร่องรอยการต่อสู้ คุณลักษณะท่าทางของศพ คุณภาพเสื้อผ้าในที่เกิดเหตุ หากศพเป็นหญิงอาจบ่งชี้ว่าน่าจะมีการกระทำผิดทางเพศร่วมด้วยหรือไม่ ในการตายดังกล่าวนี้ ถ้าแพทย์ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการชันสูตรได้ดูสภาพทั่วไปก่อนมีการเคลื่อนย้ายศพมายังโรงพยาบาลจะเป็นประโยชน์ในการประมวลพฤติการณ์การตายการตรวจที่เกิดเหตุ

2) การประมาณระยะเวลาการเสียชีวิต การประมาณระยะเวลาของการเสียชีวิตต้องอาศัยความรู้ของการเปลี่ยนแปลงหลังการตาย ซึ่งมีขั้นตอนที่ทำให้ทราบว่ามีมรณานเท่าไร

3) การรวบรวมประวัติ เป็นการค้นหาประวัติลักษณะการตาย เช่น ใครเป็นผู้พบศพ ผู้ตายอาศัยอยู่กับใคร สาเหตุการตายมีความเป็นมาอย่างไร

4) การผ่าศพ (Autopsy) ขั้นตอนในการชันสูตรศพเพื่อหาสาเหตุการตายจากการดูศพนั้นประกอบไปด้วยขั้นตอนดังนี้ การตรวจภายนอก (External Examination) เป็นการเริ่มต้นจากการตรวจดูสภาพศพภายนอกด้วยตาเปล่า การตรวจภายใน (Internal Examination) การตรวจภายในคือการผ่าศพดูภายในควรกระทำเพื่อให้มีความสมบูรณ์ในการชันสูตรศพ การตรวจทางห้องปฏิบัติการอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น การเพาะเชื้อแบคทีเรีย เชื้อไวรัสที่เป็นสาเหตุการเสียชีวิต (Microbiology) การตรวจหาสารพิษต่าง ๆ (Toxicology) การตรวจชิ้นเนื้อด้วยกล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอน (Electron Microscopy) การตรวจเฉพาะ (Immunofluorescence) สามารถช่วยวินิจฉัยโรคหลายโรค เช่น โรคพิษสุนัขบ้า

5) การเขียนรายงานการชันสูตรศพที่สมบูรณ์ ในประเทศไทยคงมีเพียงการเขียนสรุปการตรวจในแบบฟอร์มของพนักงานสอบสวน ที่นำส่งพร้อมศพ โรงเรียนแพทย์อาจจะมีแบบฟอร์มเฉพาะของแต่ละแห่ง เช่นของภาควิชาพยาธิวิทยา คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี รายงานการชันสูตรศพที่สมบูรณ์จะต้องมีใบสรุปพยาธิ (Final diagnosis) สรุปประวัติ (Summary of Clinical History) สรุปการตรวจศพ (Gross Anatomical description) ใบรายงานน้ำหนักของอวัยวะใบแสดงตารางชิ้นเนื้อที่ตัดตรวจ (Block sheet) และสรุปการตรวจด้วยกล้องจุลทรรศน์ (Microscopic Description) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าขั้นตอนการชันสูตรศพโดยสมบูรณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน เป็นสิ่งซึ่งไม่อาจทำได้โดยแพทย์ธรรมดาประเมินได้²

² พรทิพย์ โรจนสุนันท์. (2546). *การชันสูตร* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: วิทยุชน. หน้า 28-35.

3.1.3 มาตรการตรวจสอบและถ่วงดุล

เมื่อได้รับแจ้งว่ามีผู้พบศพ เจ้าหน้าที่ตำรวจก็จะเข้าตรวจสอบสถานที่พบศพและสภาพศพ หากพบว่าเป็นการตายโดยพิศตรมชาติก็จะแจ้งไปยังแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ให้มาร่วมชันสูตรพลิกศพเพื่อสันนิษฐานหาสาเหตุและพฤติการณ์การตาย แต่หากการตรวจศพภายนอกยังไม่สามารถระบุสาเหตุและพฤติการณ์การตายได้หรือมีข้อสงสัยหรือเป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดให้ต้องมีการผ่าชันสูตรศพก็จะส่งศพไปผ่าตรวจศพภายในต่อไป และเมื่อได้รับผลการตรวจจากห้องปฏิบัติการแล้ว แพทย์ทางนิติเวชศาสตร์จะสรุปสาเหตุการตายและจัดทำรายงานการชันสูตรพลิกศพส่งให้พนักงานสอบสวนใช้ประกอบการทำสำนวนชันสูตรพลิกศพเสนอต่อพนักงานอัยการต่อไป แม้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 149 และมาตรา 150 ได้บัญญัติให้พนักงานอัยการมีส่วนร่วมในการไต่สวนการตาย และการชันสูตรพลิกศพด้วยก็ตาม แต่อัยการก็เป็นเพียงองค์กรที่มีส่วนร่วมเท่านั้น ไม่สามารถใช้อำนาจอย่างเด็ดขาดได้

ระบบการชันสูตรพลิกศพของต่างประเทศ ในปัจจุบันการชันสูตรพลิกศพในแต่ละประเทศ แบ่งการชันสูตรพลิกศพได้เป็น 3 ระบบที่สำคัญ ดังนี้

3.2 ประเทศอังกฤษ

งานนิติเวชศาสตร์ในประเทศอังกฤษเริ่มขึ้นในสมัยกษัตริย์ Athelastane มีการจัดตั้งสำนักงาน Coroner ขึ้นในปี ค.ศ. 925 โดยขุนนางชื่อ St. John of Beverly ซึ่งเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ยังขาดรายละเอียด ต่อมาในปี ค.ศ. 1194 พบหลักฐานว่าสำนักงาน Coroner นั้นเป็นที่ทำงานของผู้มีตำแหน่ง Coroner โดยคณะทำงานของ Coroner 1 ชุด ประกอบไปด้วยเสมียน 1 คน และอัศวิน 3 คน ทำหน้าที่ในการเป็น “ผู้ควบคุมการดำเนินคดีอาญา” (Keeper of the pleas of the crown) หน้าที่ของ Coroner มีทั้งอำนาจปกครองคล้ายผู้ว่าการมณฑลและอำนาจศาล กล่าวคือ มีอำนาจปกครองและสืบสวนตามคำสั่งของศาลเคลื่อนที่ (Justices in Eyre) โดยอาจทำร่วมกับผู้ว่าการมณฑล (Sheriff) หรือไม่ก็ได้ หน้าที่เกี่ยวกับการตรวจหาสาเหตุการเสียชีวิตกรณีตายพิศตรมชาติ การสอบสวนพยาน การจับกุมผู้ต้องสงสัย การตรวจประเมินราคาและดูแลรักษาของกลางซึ่งถูกยึดไว้เนื่องจากการกระทำผิด ในส่วนของการสืบสวนสอบสวนจะกระทำโดยคณะลูกขุน 4-6 คน ซึ่งมี Coroner เป็นประธาน หากพบผู้กระทำความผิด Coroner สามารถสั่งจำคุกเพื่อรอการพิพากษาต่อไปได้ สำหรับคุณสมบัติของ Coroner เริ่มกำหนดเป็นกฎหมายในปี ค.ศ. 1926 โดยรับผู้มีประสบการณ์

ทางกรแพทย์ หรือเคยเป็นนักกฎหมายมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี แต่สำหรับในไอร์แลนด์เหนือกลับมีกฎหมายห้ามไม่ให้แพทย์ดำรงตำแหน่ง Coroner เว้นเสียว่าจะต้องเป็นนักกฎหมายด้วย³

ปี ค.ศ. 1950 ได้มีการก่อตั้ง The British Association of Forensic Pathologists ขึ้นเป็นองค์กรทางวิชาชีพของนิติพยาธิแพทย์ในสหราชอาณาจักรและไอร์แลนด์ ต่อมาในปี ค.ศ.1956 จึงเปลี่ยนชื่อเป็น The British Association in Forensic Medicine (BAFM) มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการศึกษาและฝึกอบรมวิชานิติพยาธิวิทยาโดยการจัดประชุมวิชาการ การทำงานวิจัยร่วมกันระหว่างหน่วยงาน ให้คำแนะนำและเป็นสื่อกลางในการติดต่อประสานงานต่าง ๆ⁴

การชันสูตรพลิกศพในประเทศอังกฤษเป็นระบบโคโรเนอร์ที่ให้อำนาจศาลทำการสืบสวนการตาย หรือผู้ทำการชันสูตรพลิกศพในนามของศาล เป็นองค์กรฝ่ายศาลยุติธรรมมีอำนาจสืบสวนสอบสวนการตายที่เกิดจากการกระทำ ความผิดทางอาญา ในกรณีการตายที่ไม่ทราบสาเหตุ หรือการตายที่แพทย์ไม่สามารถออกใบรับรองการตายได้ ผู้ที่ทำการสืบสวนในนามของศาลเรียกว่า Coroner และมีเจ้าหน้าที่ที่เรียกว่า Coroner office เป็นผู้ช่วยในการสอบสวน ระบบโคโรเนอร์เป็นกระบวนการก่อนพิจารณาคดี กฎหมายจึงมุ่งเน้นไปที่การสืบสวนหาสาเหตุการเสียชีวิต เมื่อได้รับแจ้งการตายไม่ว่าจะเป็นการแจ้งจากแพทย์หรือบุคคลผู้พบศพ โคโรเนอร์หรือผู้ช่วยในการตรวจสอบ มีหน้าที่ในการที่จะต้องตรวจสอบ ณ สถานที่ที่พบศพในทุกกรณี เพื่อทราบถึงสาเหตุการตายและออกใบรับรองการตาย ดังนั้นโคโรเนอร์จึงเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่หลักในการสืบสวนการตายและเป็นผู้ตัดสินใจให้มีการผ่าศพโดยนิติพยาธิแพทย์ตาม Coroner Act 1988 Section 8 (1)

3.2.1 องค์กรที่เกี่ยวข้อง

1) โคโรเนอร์ในประเทศอังกฤษ กฎหมายกำหนดให้ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นโคโรเนอร์ต้องเป็นนักกฎหมายหรือแพทย์ซึ่งประกอบวิชาชีพนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี⁶ และต้องไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในเวลา 6 เดือนก่อนได้รับการแต่งตั้ง⁷ โคโรเนอร์จึงเป็นตำแหน่งที่กำหนดให้มีขึ้นตามกฎหมายทุกท้องถิ่น องค์กรท้องถิ่นจึงมีหน้าที่สนับสนุนงบประมาณและสถานที่ในการปฏิบัติหน้าที่ให้แก่โคโรเนอร์ รัฐบาลกลางมีอำนาจในการแต่งตั้งโคโรเนอร์แต่ไม่มี

³ วิริติ พานิชย์พงษ์. (2542). *มาตรฐานการชันสูตรพลิกศพ*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 6-7.

⁴ อานนท์ จำลองกุล. (2559). *นิติพยาธิแพทย์กับการชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. หน้า 10.

⁵ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์. (2560). การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ. *คุณภาพ*, 41 (6), หน้า 52.

⁶ Coroner Act 1988. Section 2 (1)

⁷ Coroner Act 1988. Section 2 (2)

อำนาจในการโยกย้ายถอดถอน ซึ่งอำนาจโยกย้ายถอดถอนเป็นอำนาจของ Lord Chancellor หรือศาลเท่านั้น ซึ่งโคโรเนอร์ยังมีอำนาจในการแต่งตั้งผู้ช่วยผู้แทน โคโรเนอร์ (Assistant Deputy Coroner) เพื่อปฏิบัติหน้าที่แทนโคโรเนอร์⁸ และในกรณีที่ตำแหน่งโคโรเนอร์ว่างลงหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ โคโรเนอร์อาจแต่งตั้งผู้แทนโคโรเนอร์ (Deputy Coroner) ซึ่งทำหน้าที่เสมือนโคโรเนอร์จนกว่าจะมีการแต่งตั้งโคโรเนอร์และผู้แทนคนใหม่

2) เจ้าพนักงานโคโรเนอร์ (Coroner office) จะแตกต่างจากโคโรเนอร์ที่ได้รับการแต่งตั้งและจัดสรรงบประมาณจากองค์กรส่วนท้องถิ่น โดยจะได้รับการจ้างหรือสรรหาจากสำนักงานตำรวจส่วนท้องถิ่น โดยจะปฏิบัติหน้าที่ภายใต้การควบคุมของโคโรเนอร์ ซึ่งหากเป็นเมืองใหญ่ เช่น กรุงลอนดอน จะมีตำรวจประจำท้องถิ่นที่ทำงานให้กับโคโรเนอร์แบบเต็มเวลาและรับผิดชอบเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพโดยเฉพาะ แต่หากเป็นเมืองขนาดเล็ก จะแต่งตั้งประชาชนเป็นเจ้าพนักงานโคโรเนอร์ด้วย¹⁰ โดยเมื่อได้รับแจ้งการตาย เจ้าพนักงานโคโรเนอร์จะเริ่มต้นปฏิบัติหน้าที่โดยอาศัยคำแนะนำจากโคโรเนอร์ผู้เป็นหัวหน้า เริ่มทำหน้าที่ตั้งแต่การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุหรือพบศพ การเคลื่อนย้ายศพ การสอบพยานบุคคล การจัดการเรื่องการตรวจศพ แจ้งแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับผู้ตายทราบ รวมทั้งแจ้งญาติผู้ตายหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง และรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อเสนอโคโรเนอร์ต่อไป

3) คณะลูกขุน (Jury) มีบทบาทในการชันสูตรพลิกศพเฉพาะกรณีที่ถูกกฎหมายกำหนดให้มีการไต่สวนร่วมกับโคโรเนอร์เท่านั้น¹¹ โดยกำหนดให้โคโรเนอร์จะต้องแต่งตั้งคณะลูกขุนเพื่อทำการไต่สวนไว้ 4 กรณี คือ กรณีแรก คือ การตายเกิดขึ้นในเรือนจำหรือสถานที่อื่นที่ลักษณะเดียวกันหรือสถานที่อื่นใดที่มีกฎหมายอื่นกำหนดไว้ให้ทำการไต่สวน กรณีที่สอง คือ การตายที่เกิดขึ้นในระหว่างการควบคุมของตำรวจ หรือเป็นผลจากอาการบาดเจ็บที่ตำรวจเป็นผู้กระทำในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ กรณีที่สาม คือ การตายที่เกิดขึ้นจากอุบัติเหตุ สารพิษ หรือโรคที่จะต้องแจ้งให้หน่วยงานของรัฐทราบตาม มาตรา 19 ของ The health and safety at work act 1974 กรณีที่สี่ คือ การตายที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง หรืออาจจะเกิดขึ้นซ้ำอีกซึ่งส่งผลเสียหายต่อสุขภาพหรือความปลอดภัยของประชาชน

⁸ Coroner Act 1988. Section 7 (3) a

⁹ Coroner Act 1988. Section 6 (1) b

¹⁰ House of Commons. (2020). *Constitutional Affairs Committee*. (Online). Available: <https://www.parliament.uk/business/commons/>. [2020, Mar 8].

¹¹ The Coroner Act 1988. Section 8 (3).

เมื่อคณะลูกขุน ได้พิจารณาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานต่าง ๆ แล้วมีหน้าที่ที่ต้องทำ คำวินิจฉัย (Verdict) โดยต้องค้นหาสาเหตุเกี่ยวกับการตายว่า ผู้ตายเป็นใคร ตายอย่างไร ตายเมื่อไร และตายที่ไหน เมื่อได้ทำคำวินิจฉัยแล้วต้องลงลายมือชื่อรับรองไว้ในรายงานการไต่สวนร่วมกับโคโรเนอร์ ซึ่งคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นลูกขุนนั้น The coroners act 1988 มาตรา 9 (1) กำหนดให้ต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับลูกขุนใน The crown court, The high court หรือ County court ตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 1 ของ The juries act 1974 โดยคณะลูกขุนจะเข้ามามีบทบาทในการชันสูตรพลิกศพ เฉพาะกรณีที่มีกฎหมายกำหนดให้มีการไต่สวนพิเศษที่โคโรเนอร์จะต้องทำร่วมกับคณะลูกขุน หากเป็นกรณีอื่น ๆ โคโรเนอร์สามารถทำการไต่สวนได้โดยลำพัง (Inquest without jury)

4) พยาธิแพทย์ (Pathologist) ใน The Coroners rules 1984 กำหนดให้แพทย์ที่จะทำหน้าที่ตรวจศพจะต้องเป็นพยาธิแพทย์ ที่มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยโคโรเนอร์สามารถใช้ดุลพินิจในการคัดเลือกแพทย์เพื่อทำการตรวจชันสูตรพลิกศพที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและมีประสบการณ์ ในกรณีที่โคโรเนอร์ได้รับแจ้งจากหัวหน้าเจ้าหน้าที่ตำรวจ (The chief officer of police) ว่ามีการกระทำความผิดในทางอาญาฐานฆ่าผู้อื่น (Manslaughter) หรือการฆ่าเด็กทารก (Infanticide) ในการเลือกแพทย์โคโรเนอร์ต้องปรึกษาร่วมกับหัวหน้าเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในการเลือกแพทย์ที่มีคุณสมบัติตามกฎหมายในการตรวจชันสูตรพลิกศพ¹² ในกรณีญาติของผู้ตายหากไม่พอใจพยาธิแพทย์ในเรื่องของคุณสมบัติ อาจร้องขอเปลี่ยนพยาธิแพทย์ใหม่ได้ โดยเฉพาะหากเป็นการตายในโรงพยาบาลและมีเหตุอันสงสัยว่าอาจเกี่ยวข้องกับการรักษาพยาบาลที่ผิดพลาด แพทย์ของโรงพยาบาลนั้นไม่อาจทำการตรวจศพนั้นได้ แต่อาจถูกย้ายไปตรวจโดยพยาธิแพทย์อื่นที่ไม่ใช่แพทย์ของโรงพยาบาลนั้น โดยเป็นการย้ายศพไปตรวจยังห้องตรวจศพของโคโรเนอร์ ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่วินิจฉัยของผู้ตาย

3.2.2 กระบวนการชันสูตรพลิกศพ

โคโรเนอร์จะเป็นองค์กรหลักในการชันสูตรพลิกศพของประเทศอังกฤษ โดยดำเนินการค้นหาสาเหตุการตายของบุคคลนั้นซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะการตายในแต่ละกรณี แบ่งออกเป็นหลายรูปแบบโดยโคโรเนอร์อาจสั่งให้แพทย์ทำการตรวจศพ (Post-mortem examination) เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุของการตายของบุคคลนั้น หากผลของการตรวจเกิดความชัดเจนและเพียงพอให้ทราบถึงสาเหตุของการเสียชีวิตแล้ว โคโรเนอร์ก็ไม่จำเป็นต้องดำเนินการทำการไต่สวนการตายอีกก็ได้ (Inquest) ในบางกรณีเมื่อมีการตายเกิดขึ้น โคโรเนอร์อาจมีหนังสือถึงนายทะเบียนให้ขอมรับใบมรณะบัตรตามที่แพทย์รับรองมาแล้วก็ได้ หรือในบางกรณีหากโคโรเนอร์ทำการไต่สวน โดยไม่จำเป็นต้องทำร่วมกับคณะลูกขุน แต่หากเป็นกรณีการตายในเรือนจำ หรือการตายในระหว่างที่อยู่ในการควบคุม

¹² The Coroners rules 1984. Rule 6(b).

ของเจ้าพนักงานตำรวจ จะต้องทำการไต่สวนร่วมกับคณะลูกขุน เป็นต้น ซึ่ง The Coroners rules 1984 ของประเทศอังกฤษได้กำหนดมาตรการกระบวนการของชันสูตรพลิกศพไว้ ได้แก่ การตรวจศพ การไต่สวน รายงานการไต่สวน และการจัดการศพ ดังนี้

1) การตรวจศพ (Post-mortem examination) ทำโดยพยาธิแพทย์ที่ได้รับการแต่งตั้งจาก โครินเนอร์ ซึ่งการตรวจสอบศพดังกล่าวเป็นการตรวจสอบทางการแพทย์ การตรวจศพนั้นจะกระทำขึ้นโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้¹³ พยาธิแพทย์มีหน้าที่ในการรายงานผลการตรวจสอบเป็นลายลักษณ์อักษรให้แก่โครินเนอร์¹⁴ ก่อนเริ่มทำการตรวจศพ โครินเนอร์มีหน้าที่ต้องแจ้งวัน เวลา และสถานที่ที่จะทำการตรวจศพนั้นไปยังบุคคลเหล่านี้ด้วย ได้แก่ ญาติของผู้ตาย ผู้ซึ่งทำการรักษาพยาบาล ผู้ตายอยู่เป็นประจำ ผู้แทนจากโรงพยาบาล ในกรณีที่ผู้ตายเสียชีวิตในโรงพยาบาล ผู้แทนจากหน่วยงานของรัฐ ตามที่มีกฎหมายกำหนดให้ร่วมการตรวจศพนั้นด้วย¹⁵ ซึ่งบุคคลดังกล่าวนี้ กฎหมายให้สิทธิที่จะแต่งตั้งแพทย์เข้าร่วมในการตรวจศพเข้าแทนตนเองได้ การตรวจศพจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่ต้องกระทำเพื่อหาสาเหตุแห่งการตาย โดยจะกระทำในทุกกรณี แตกต่างจากการไต่สวนที่ไม่จำเป็นต้องมีขึ้นทุกกรณี โดยการไต่สวนนั้นจะกระทำเฉพาะในกรณีที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น

เมื่อโครินเนอร์ทำการตรวจศพ สภาพภายนอก ร่องรอยสิ่งแวดล้อมและเก็บรวบรวมพยานหลักฐานเกี่ยวกับศพแล้ว หากเป็นการตายโดยธรรมชาติหรือไม่มีเหตุอันควรสงสัยเกี่ยวกับการตายต้องแจ้งให้พนักงานตำรวจและนิติพยาธิแพทย์เข้าร่วมในการตรวจพิสูจน์ศพ ณ สถานที่ที่พบศพ ซึ่งนิติพยาธิแพทย์ที่มีคุณสมบัติและประสบการณ์นั้นมาจากการเลือกโดยโครินเนอร์ที่มีอำนาจในเขตพื้นที่นั้น หากตรวจศพแล้วพบว่าต้องมีการตรวจพิเศษ (Special examination) เพื่อหาสาเหตุของการตายเพื่อให้เกิดความชัดเจน โดยการวิเคราะห์ ทดสอบ หรือกระทำการใด ๆ ต่อชิ้นส่วนของศพ โครินเนอร์มีอำนาจเรียกแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาทำการตรวจสอบได้¹⁶ หลังการตรวจศพเสร็จสิ้นแล้วแพทย์จะมีหน้าที่รายงานผลการตรวจสอบเป็นลายลักษณ์อักษรให้แก่โครินเนอร์ ในบางกรณีที่โครินเนอร์เห็นว่าการตรวจศพนั้นเพียงพอที่จะระบุสาเหตุการตายได้ ก็อาจไม่จำเป็นต้องทำการไต่สวนก็ได้ และโครินเนอร์สามารถออกหนังสือรับรองการตาย (Death certificate) ให้แก่สำนักงานทะเบียนได้

¹³ The Coroners rules 1984. Rule 2.

¹⁴ The Coroner Act 1988. Section 19 (1).

¹⁵ The Coroners rules 1984. Rule 7.

¹⁶ The Coroners rules 1984. Rule 12-13.

2) การไต่สวน (Inquest) การไต่สวนการตายอาจแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทแรก คือ การไต่สวนโดยโคโรเนอร์ (Inquest without jury) และประเภทที่สอง คือ การไต่สวนโดยโคโรเนอร์ร่วมกับคณะลูกขุน (Inquest with jury) ซึ่งจะเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดว่ามีกรณีใดบ้างที่สามารถไต่สวนได้โดยลำพังและกรณีใดบ้างต้องแต่งตั้งลูกขุนเพื่อร่วมไต่สวนด้วย The Coroners rules 1984 ได้ให้ความหมายของการไต่สวน หมายถึง การไต่สวนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสืบสวนสอบสวนในความตายของบุคคลซึ่งเป็นกระบวนการทางศาลโดย The Coroners Act 1988 มาตรา 11 และ The Coroners Rules 1984 ข้อ 36 กำหนดให้โคโรเนอร์และคณะลูกขุนต้องทำการไต่สวนเพื่อค้นหาความจริงในสี่ประการสำคัญว่า ผู้ตายเป็นใคร (Who the deceased was) ผู้ตายตายอย่างไร (How the deceased came by his death) ผู้ตายตายเมื่อไร (When the deceased came by his death) ผู้ตายตายที่ไหน (Where the deceased came by his death)

การไต่สวนโดยโคโรเนอร์ (Inquest without jury) ในกรณีที่รายงานการตรวจศพสามารถระบุถึงสาเหตุแห่งการตายที่ชัดเจน โคโรเนอร์ก็ไม่จำเป็นต้องทำการไต่สวนก็ได้ แต่ถ้าเป็นการตายที่มีข้อยกเว้นไว้บางประเภทที่กฎหมายกำหนดให้ต้องทำการไต่สวนซึ่งตาม The coroners act 1988 มาตรา 8 (1) กำหนดให้ต้องทำการไต่สวนเสมอในกรณีดังต่อไปนี้ ได้แก่

- (1) กรณีสงสัยว่าการตายเกิดขึ้นจากการใช้ความรุนแรง หรือตายโดยผิดธรรมชาติ
- (2) กรณีสงสัยว่าการตายเกิดขึ้นโดยกะทันหันซึ่งยังไม่ทราบสาเหตุการตาย
- (3) กรณีสงสัยว่าการตายเกิดขึ้นในเรือนจำหรือสถานที่อื่นที่ลักษณะเดียวกันหรือสถานที่อื่นใดที่มีกฎหมายอื่นกำหนดไว้ให้ทำการไต่สวน

ซึ่งในกรณีที่หนึ่งและที่สองนั้น โคโรเนอร์สามารถทำการไต่สวนไปได้โดยลำพัง แต่หากเป็นกรณีที่สามแล้วจะต้องมีการแต่งตั้งคณะลูกขุนและทำการไต่สวนร่วมกับคณะลูกขุน ตามที่กำหนดไว้ใน The coroners act 1988 มาตรา 8 (3)

การไต่สวนโดยโคโรเนอร์ร่วมกับคณะลูกขุน (Inquest with jury) ได้กำหนดไว้ใน The Coroners Act 1988 มาตรา 8 (3) กำหนดไว้ว่า ให้โคโรเนอร์ทำการไต่สวนร่วมกับคณะลูกขุนเมื่อปรากฏว่ามีเหตุอันควรสงสัย ได้แก่ การตายที่เกิดขึ้นในเรือนจำหรือสถานที่อื่นที่ลักษณะเดียวกันหรือสถานที่อื่นใดที่มีกฎหมายอื่นกำหนดไว้ให้ทำการไต่สวน การตายที่เกิดขึ้นในระหว่างการควบคุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือเป็นผลจากอาการบาดเจ็บที่ตำรวจเป็นผู้กระทำในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ การตายที่เกิดขึ้นจากอุบัติเหตุ สารพิษ หรือโรคที่จะต้องแจ้งให้หน่วยงานของรัฐทราบ และการตายที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง หรืออาจจะเกิดขึ้นซ้ำอีกซึ่งส่งผลเสียต่อสุขภาพหรือความปลอดภัยของประชาชน ระบบการไต่สวนจะประกอบด้วยคณะลูกขุนจำนวนไม่น้อยกว่า 7 คน แต่ไม่เกินกว่า 11 คน เพื่อร่วมกันกับโคโรเนอร์ในการไต่สวนหาสาเหตุการตายนั่นซึ่งมีหน้าที่

ในการรับฟังพยานหลักฐานทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง โดยจะมีการจัดเตรียมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องนำมาใช้ในการพิจารณาประกอบการไต่สวนการตายเพื่อทำคำวินิจฉัยเกี่ยวกับสาเหตุการตาย เช่น พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลและรายงานชันสูตรพลิกศพ ซึ่งโคโรเนอร์สามารถที่จะมีหมายเรียกพยานที่เกี่ยวข้องมาทำการซักถามถึงเรื่องราวต่าง ๆ และเปิดโอกาสให้ผู้ถูกขุ่น ทนายความ หรือญาติของผู้ตายซักถามพยานได้ โดยต้องได้รับอนุญาตจากโคโรเนอร์เสียก่อน¹⁷

3) รายงานการไต่สวน (Inquisition) The Coroners Rules 1984 ข้อ 42 กำหนดไว้ว่าในการไต่สวนนั้น ห้ามมิให้ระบุเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาหรือทางแพ่งของบุคคลใด ดังนั้น คำวินิจฉัยจึงเป็นเพียงการวินิจฉัยเกี่ยวกับการตายของบุคคลเท่านั้น ไม่รวมถึงการพิจารณาหาตัวบุคคลผู้จะต้องรับผิดชอบทางอาญาหรือทางแพ่ง ในกรณีที่มีการไต่สวนได้กระทำร่วมกับคณะลูกขุน จะดำเนินการดังนี้ ในการออกเสียงหากพบว่าเสียงส่วนน้อยไม่เห็นด้วยกับการวินิจฉัยไม่เกิน 2 เสียง ให้โคโรเนอร์ถือตามเสียงส่วนมากและรับรองคำวินิจฉัยไว้ในรายงานการไต่สวน หากในกรณีที่คณะลูกขุนมีความเห็นไม่ตรงกันให้โคโรเนอร์ถอดถอนลูกขุนนั้นและหมายเรียกบุคคลเพื่อแต่งตั้งเป็นคณะลูกขุนชุดใหม่เพื่อทำการไต่สวนใหม่อีกครั้ง หลังจากโคโรเนอร์รับฟังพยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้วต้องทำคำวินิจฉัยประกอบด้วยรายละเอียดต่าง ๆ ได้แก่ ชื่อผู้ตาย สภาพแวดล้อมที่สำคัญแห่งการตาย สาเหตุแห่งและพฤติการณ์การตาย เวลาและสถานที่ที่ตาย ภายหลังจากมีคำวินิจฉัยแล้วโคโรเนอร์จะออกไปรับรองการตายและแจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการตายไปยังนายทะเบียน (The Registrar of Deaths) ภายใน 5 วัน นับแต่วันเริ่มทำการไต่สวนพร้อมทั้งแจ้งคำสั่งไปยังพนักงานสอบสวนหรือหน่วยงานรัฐที่กฎหมายกำหนดต่อไป การจัดการศพจะดำเนินการภายหลังที่กระบวนการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้นแล้ว ซึ่งการฝังหรือเผาศพจะกระทำได้ต่อเมื่อมีใบรับรองจากนายทะเบียน¹⁸ แต่ถ้าหากการชันสูตรพลิกศพเป็นกรณีที่มีการไต่สวนโดยโคโรเนอร์ การฝังหรือเผาศพต้องมีคำสั่งอนุญาตจากโคโรเนอร์เท่านั้น¹⁹ และการไต่สวนการตายดังกล่าวต้องกระทำโดยเปิดเผย²⁰ โดยโคโรเนอร์ต้องแจ้งให้ครอบครัวหรือญาติของผู้ตายรู้ถึง วัน เวลา สถานที่ที่จัดให้มีการไต่สวนการตาย และแจ้งรายงานการชันสูตรพลิกศพให้แก่บุคคลดังกล่าวทราบล่วงหน้า²¹

¹⁷ ราเพช นามจวี. (2546). *การตรวจสอบการตายในคดีอาญา: ศึกษาเฉพาะกรณีที่ต้องมีการไต่สวนการตาย*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. หน้า 25.

¹⁸ The Coroners rules 1984. Rule 15.

¹⁹ The Coroners rules 1984. Rule 14.

²⁰ The Coroners rules 1984. Rule 16.

²¹ The Coroners rules 1984. Rule 19.

3.2.3 มาตรการตรวจสอบและถ่วงดุล

กฎหมายที่เกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพ The Coroners Act 1988 และ The Coroner Rules 1984 ได้บัญญัติถึงมาตรการตรวจสอบและถ่วงดุลโดยองค์กรภายนอก และการตรวจสอบและถ่วงดุลโดยองค์กรภายใน ในการตรวจสอบการใช้อำนาจของโคโรเนอร์และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไว้หลายประการด้วยกัน คือ

1) การแจ้งวัน เวลา และสถานที่ในการตรวจศพ การตรวจศพกระทำโดยพยาธิแพทย์ ภายใต้การควบคุมของโคโรเนอร์ ในเวลาก่อนที่จะเริ่มกระบวนการตรวจศพ โคโรเนอร์มีหน้าที่ต้องแจ้งวัน เวลา และสถานที่ที่จะทำการตรวจศพ ไปยังบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วย ซึ่งได้แก่ ญาติของผู้ตาย ผู้ซึ่งทำการรักษาหรือพยาบาลผู้ตายอยู่เป็นประจำ ผู้แทนจากโรงพยาบาล ในกรณีที่ผู้ตายเสียชีวิตในโรงพยาบาล ผู้แทนจากหน่วยงานของรัฐ ที่มีกฎหมายกำหนดให้เข้าร่วมทำการตรวจศพ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวได้เข้าร่วมในการตรวจสอบค้นหาสาเหตุและพฤติการณ์การตาย ซึ่งเป็นมาตรการที่จะนำไปสู่การใช้สิทธิหรืออำนาจในการตรวจสอบการทำงานของโคโรเนอร์จากภายนอก โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในและถ่วงดุลอำนาจโคโรเนอร์จากภายนอกในการใช้ดุลพินิจใด ๆ เช่นเดียวกันกับในขั้นตอนการไต่สวนการตาย ซึ่งเป็นการค้นหาความจริงของสาเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ซึ่งจะต้องเป็นการไต่สวนโดยเปิดเผย อันเป็นมาตรการที่นำไปสู่การใช้สิทธิหรืออำนาจในการตรวจสอบการทำงานของโคโรเนอร์จากภายนอกโดยภาคประชาชน

2) การแต่งตั้งแพทย์เข้าร่วมการชันสูตรพลิกศพ เป็นการถ่วงดุลโดยองค์กรภายนอก ระหว่างโคโรเนอร์และแพทย์ เนื่องจาก The Coroner Rules 1984 มาตรา 7 กำหนดให้โคโรเนอร์ยังสามารถแต่งตั้งแพทย์เข้าร่วมทำการตรวจศพนั้นแทนตนได้ซึ่งถือเป็นสิทธิอันสำคัญที่จะทำให้ญาติของผู้ตายมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการตายได้อย่างมีประสิทธิภาพได้มากยิ่งขึ้น เช่น หากเกิดการเสียชีวิตในโรงพยาบาลต้องมีผู้แทนโรงพยาบาล และผู้แทนจากหน่วยงานรัฐตามที่กฎหมายกำหนดให้ร่วมการตรวจศพ อันเป็นมาตรการที่จะตรวจสอบการใช้อำนาจของโคโรเนอร์ไม่ให้ใช้อำนาจเพียงฝ่ายเดียว เพราะแพทย์ย่อมมีความรู้ทางวิชาการทางการแพทย์ดีกว่าบุคคลในสาขาวิชาชีพอื่น หากมีข้อสงสัยในสาเหตุอันใดย่อมสามารถโต้แย้ง ชักถามหรือให้ความเห็นได้อย่างถูกต้องและเกิดความชัดเจนในการคลี่คลายข้อสงสัยของสาเหตุการตายนั่น ๆ อันเป็นการรักษาประโยชน์ของผู้ตายและญาติได้อย่างเป็นธรรม

3) การไต่สวน โดยคณะลูกขุน เป็นการตรวจสอบและถ่วงดุลโดยองค์กรภายใน ซึ่ง The Coroner Rules 1984 มาตรา 8 (3) ได้กำหนดให้โคโรเนอร์ทำการไต่สวนร่วมกับคณะลูกขุนเมื่อปรากฏว่ามีเหตุอันควรสงสัย ดังต่อไปนี้ การตายที่เกิดขึ้นในเรือนจำหรือสถานที่อื่นลักษณะเดียวกันหรือสถานที่อื่นใดที่มีกฎหมายอื่นกำหนดไว้ให้ทำการไต่สวน การตายที่เกิดขึ้นระหว่างการ

ควบคุมของตำรวจ หรือเป็นผลจากอาการบาดเจ็บที่ตำรวจเป็นผู้กระทำในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ การตายที่เกิดขึ้นจากอุบัติเหตุ สารพิษ หรือโรคที่จะต้องแจ้งให้หน่วยงานของรัฐทราบตามมาตรา 19 ของ The Health and Safety at Work Act 1974 การตายที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง หรืออาจจะเกิดขึ้นซ้ำอีกซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพหรือความปลอดภัยของประชาชน การตรวจสอบดังกล่าวกฎหมายได้กำหนดให้โคโรเนอร์แต่งตั้งคณะลูกขุนมีจำนวนไม่น้อยกว่า 7 คนแต่ไม่เกินกว่า 11 คน เพื่อร่วมกันกับโคโรเนอร์ในการไต่สวนหาสาเหตุการตายนั้น ตามที่บัญญัติไว้ใน The Coroner Rules 1984 มาตรา 8 (2) เพื่อเป็นการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจของโคโรเนอร์ ซึ่งหากการออกเสียงพบว่าเสียงส่วนน้อยไม่เห็นด้วยกับการวินิจฉัยไม่เกิน 2 เสียง ให้โคโรเนอร์ถือตามเสียงส่วนมาก และรับรองคำวินิจฉัยไว้ในรายงานการไต่สวน หากในกรณีที่คณะลูกขุนมีความเห็นไม่ตรงกันให้โคโรเนอร์ถอดถอนลูกขุนนั้นและหมายเรียกบุคคลเพื่อแต่งตั้งเป็นคณะลูกขุนชุดใหม่เพื่อทำการไต่สวนใหม่อีกครั้ง

กล่าวโดยสรุป ประเทศอังกฤษเป็นระบบที่ให้อำนาจศาลทำการสืบสวนสอบสวนการตายที่เกิดจากการกระทำความผิดทางอาญาหรือการตายที่ไม่ทราบสาเหตุ การตายที่แพทย์ไม่สามารถออกใบรับรองการตาย และการตายในระหว่างหรือภายหลังการผ่าตัด โดยให้ผู้ทำการสอบสวนในนามของศาลเรียกว่า โคโรเนอร์ (Coroner) โดยมีเจ้าหน้าที่ของศาลเป็นผู้ช่วยในการชันสูตรพลิกศพ และโคโรเนอร์ต้องแจ้งแก่บุคคลที่กฎหมายกำหนดรวมถึงญาติของผู้ตายด้วย และบุคคลดังกล่าวมีสิทธิที่จะแต่งตั้งแพทย์เพื่อเข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพในชั้นตรวจศพ และยังมีเจ้าพนักงานสอบสวนของโคโรเนอร์คือ ตำรวจประจำท้องถิ่นมาปฏิบัติงานภายใต้การควบคุมดูแลของโคโรเนอร์ในการประสานงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยปฏิบัติงานตามคำแนะนำของโคโรเนอร์ นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีการไต่สวนของโคโรเนอร์หรือคณะลูกขุน ญาติของผู้ตายนั้นย่อมมีสิทธิโต้แย้งคัดค้านในขั้นตอนของการไต่สวนการตายนั้นได้

3.3 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

การชันสูตรพลิกศพของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีใช้ระบบการชันสูตรพลิกศพแบบระบบศาล เป็นระบบที่ให้ผู้พิพากษามีอำนาจสอบสวนการตายโดยผิดธรรมชาติ และการตายที่เกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐการชันสูตรพลิกศพจะต้องมีพนักงานอัยการหรือผู้พิพากษา ร่วมในการชันสูตรนั้นด้วย และหากมีกรณีที่จะต้องผ่าศพเพื่อตรวจดูภายในจะต้องได้รับอนุญาตจากผู้พิพากษาหรือพนักงานอัยการ และพนักงานอัยการหรือผู้พิพากษาจะต้องเข้าร่วมในการผ่าศพ

เพื่อตรวจพิสูจน์ด้วย²² เรียกว่า Administrative post-mortem examination โดยการชันสูตรพลิกศพ และการชันสูตรศพที่ฝั่งนั้นเป็นอำนาจของผู้พิพากษาในการสั่งอนุญาต ให้สำนักงานอัยการมีอำนาจสั่งการได้ในกรณีหากปล่อยให้เนิ่นช้าไป อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวน²³ ในปัจจุบันประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี German code of criminal procedure ได้บัญญัติเรื่องการชันสูตรพลิกศพไว้ในมาตรา 87 ถึงมาตรา 91 มีขั้นตอนและวิธีการในการแบ่งได้เป็นการตรวจสอบศพภายนอก (External examination) และการผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์ (Autopsy) โดยมาตรา 159²⁴ ได้กำหนดถึงกรณีที่มีการตายโดยผิดธรรมชาติเกิดขึ้นหรือพบศพที่ยังไม่อาจจะระบุตัวบุคคลได้ ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น มีหน้าที่แจ้งให้สำนักงานอัยการหรือศาลทราบโดยทันที และการฝังศพดังกล่าวจะต้องได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากสำนักงานอัยการเสียก่อน ซึ่งเป็นบุคคลผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพเพื่อค้นหาสาเหตุและพฤติการณ์แห่งการตายต่อไป

3.3.1 องค์กรที่เกี่ยวข้อง

เมื่อมีการตายเกิดขึ้นและมีการแจ้งให้ตำรวจทราบแล้ว ตำรวจจะรายงานไปยังพนักงานอัยการเพื่อให้ความเห็นว่าจะต้องมีการผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์หรือไม่ จากนั้นจะส่งคำร้องมายังศาลเพื่อจัดให้มีการไต่สวนการตายทุกกรณี จะเห็นได้ว่าเป็นระบบที่ให้ศาลเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการชันสูตรพลิกศพโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือแพทย์อาจมีส่วนร่วมแต่อยู่ภายใต้อำนาจศาล จึงถือเป็นการชันสูตรพลิกศพของระบบศาลโดยผู้พิพากษาในการสอบสวนการตายโดยผิดธรรมชาติ

1) ศาล The Germany Criminal Procedure Code, section 87(1) ได้กำหนดให้ศาลในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีที่เกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพหรือการตรวจสอบศพภายนอกต้องกระทำโดยมีพนักงานอัยการหรือผู้พิพากษาเข้าร่วมกับแพทย์ด้วยเพราะถือว่าการวินิจฉัยในคดีเพราะแพทย์เป็นผู้ช่วยเหลือให้ความรู้ความเห็นเพื่อให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการตายนั้นกระจ่างชัดซึ่งในกรณีที่สามารถทราบสาเหตุการตายได้โดยไม่ต้องอาศัยความรู้หรือความเห็นของแพทย์ศาลจะพิจารณาไต่สวนไปโดยลำพัง โดยผู้พิพากษามารถตรวจศพได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องอาศัยแพทย์ และสามารถลงความเห็นได้เอง แต่หากเป็นกรณีตาม Section 87 (2) ในกรณีที่หากการตรวจศพภายนอกไม่อาจทำให้ทราบสาเหตุการตายได้ ซึ่งจำเป็นต้องมีการผ่าศพตรวจภายใน (Autopsy) การผ่าศพนั้นจะกระทำได้ต่อเมื่อมีคำสั่งของศาลเท่านั้น นอกจากนี้หากศพถูกฝังแล้วมีเหตุที่ต้อง

²² Germany Criminal Procedure Code, section 87 (1).

²³ Germany Criminal Procedure Code, section 87 (4).

²⁴ Germany Criminal Procedure Code, section 159.

บุคคลขึ้นมาเพื่อทำการชันสูตรพลิกศพ คำสั่งให้บุคคลขึ้นมาดังกล่าวนี้ให้ศาลเป็นผู้มีหน้าที่ในการออกคำสั่งและต้องแจ้งไปยังญาติของผู้ตายทราบโดยทันที ดังนั้นกระบวนการขั้นตอนของการชันสูตรพลิกศพ โดยเริ่มตั้งแต่การตรวจศพได้เองโดยไม่จำเป็นต้องมีแพทย์ร่วมด้วย และหากจำเป็นต้องผ่าศพหรือบุคคลที่ฝังอยู่ ก็จะต้องมีคำสั่งอนุญาตจากศาลก่อนนั้น ศาลจึงถือเป็นองค์กรหลักที่มีอำนาจในการชันสูตรพลิกศพ

2) พนักงานอัยการ The Germany criminal procedure code, section 87 (4) ได้กำหนดให้พนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพได้ โดยทำคำร้องขอต่อศาลเพื่อขอให้ศาลอนุญาตเสียก่อน ซึ่งผู้พิพากษาจะพิจารณาว่าสมควรจะต้องมีการผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์หรือไม่ หากผู้พิพากษาพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่จำเป็นต้องมีการผ่าศพ ผู้พิพากษาจะสั่งให้พนักงานอัยการทำการชันสูตรศพต่อไป แต่ในบางกรณีหากเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับผ่าศพและการบุคคลที่ฝังอยู่ ซึ่งพนักงานอัยการพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนหากปล่อยให้นินเข้าไป อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวน พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้ทำการผ่าศพหรือบุคคลที่ฝังอยู่ เพื่อทำการชันสูตรพลิกศพได้โดยไม่ต้องร้องขอต่อศาลให้อนุญาตเสียก่อน

3) แพทย์ The Germany criminal procedure code, section 87(2) ได้กำหนดให้แพทย์มีบทบาทเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุการตาย เนื่องจากในการชันสูตรพลิกศพไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนการตรวจศพหรือการผ่าศพ ในทางปฏิบัติจำเป็นต้องอาศัยความรู้และความเชี่ยวชาญทางวิชาการเพื่อค้นหาความจริง และให้ทราบสาเหตุการตายที่แท้จริง ซึ่งในกรณีหากเป็นการตรวจศพภายนอกแล้ว จะไม่มีการกำหนดคุณสมบัติของแพทย์ไว้ แต่หากจำเป็นต้องทำการผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์ภายในแล้ว การผ่าศพจะต้องกระทำโดยแพทย์ 2 คน ซึ่งแพทย์หนึ่งในสองคนนั้นต้องเป็นแพทย์ของศาล (Court Physician or Gerichtsarzt) หรือแพทย์ผู้ซึ่งเป็นหัวหน้าสถาบันนิติเวชศาสตร์หรือพยาธิวิทยาของรัฐ หรือแพทย์ของสถาบันที่ปฏิบัติงานซึ่งจะมีความชำนาญด้านนิติเวชศาสตร์ แต่จะมีข้อห้ามอยู่ในกรณีของแพทย์ที่ทำการรักษาผู้ตายในช่วงเวลาสุดท้ายก่อนเสียชีวิตนั้น จะห้ามเป็นผู้ทำการผ่าศพ แต่แพทย์นั้นอาจถูกเรียกมาสอบสวนเกี่ยวกับประวัติการรักษาได้ ซึ่งโดยปกติแล้วแพทย์ของศาลอาจเป็นอาจารย์แพทย์จากมหาวิทยาลัยที่มีการให้บริการด้านนิติเวชศาสตร์ โดยมีการตั้งสถาบันนิติเวชศาสตร์ขึ้นภายในมหาวิทยาลัย

3.3.2 กระบวนการชันสูตรพลิกศพ

The Germany criminal procedure code, section 87 (1) กล่าวถึงลักษณะกระบวนการชันสูตรพลิกศพ ที่เป็นการตายโดยผิดธรรมชาติโดยใช้คำว่า A Post-mortem examination²⁵ ในการตรวจศพ

²⁵ The Germany Criminal Procedure Code. Section 87 (1)

ให้กระทำโดยศาล หรือพนักงานอัยการ แต่ในกรณีของพนักงานอัยการนั้นก่อนที่จะเริ่มทำการตรวจศพจะต้องร้องขอต่อศาล เพื่อให้มีคำสั่งอนุญาตเสียก่อน โดยทั้งสองกรณี ศาลหรือพนักงานอัยการอาจให้แพทย์เข้ามาเป็นผู้ช่วยเหลือ ซึ่งตามกฎหมายแล้วศาลสามารถทำการตรวจศพได้ด้วยตนเอง ขึ้นตอนและวิธีการแบ่งได้เป็น 2 กรณี ได้แก่

1) การตรวจสอบสภาพภายนอก (External Examination) The Germany Criminal Procedure Code, section 159 เมื่อมีการตายโดยผิดธรรมชาติหรือการตายที่ไม่อาจระบุตัวผู้ตายได้เกิดขึ้น กฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานปกครองมีหน้าที่ต้องแจ้งไปยังพนักงานอัยการหรือศาลโดยเร็ว การตรวจศพนั้น Section 87 (1) ให้กระทำโดยศาล หรือพนักงานอัยการ แต่ในกรณีของพนักงานอัยการนั้นก่อนที่จะเริ่มทำการตรวจศพจะต้องร้องขอต่อศาลให้อนุญาตเสียก่อน โดยศาลสามารถตรวจศพได้ด้วยตนเองและมีความเห็นเกี่ยวกับเหตุและพฤติการณ์ที่ตายได้ทันที แต่หากศาลหรือพนักงานอัยการไม่สามารถทราบสาเหตุการตายได้ อาจต้องใช้ความรู้และความเห็นของแพทย์ เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการตายนั้นให้กระจ่างชัดเจนยิ่งขึ้น ก็สามารถเรียกแพทย์เข้ามาช่วยเหลือในการชันสูตรพลิกศพได้ตาม Section 87 (2) แต่ในกรณีอื่นใดที่สาเหตุของการตายนั้นมีความชัดเจนสามารถระบุเหตุแห่งการตายได้แล้วโดยปราศจากข้อสงสัย ศาลหรือพนักงานอัยการสามารถทำการชันสูตรพลิกศพโดยไม่ต้องมีแพทย์เข้าร่วม ในกรณีที่การตรวจสภาพภายนอกไม่สามารถหาสาเหตุการตายได้ ศาลหรือพนักงานอัยการจะมีคำสั่งให้แพทย์ทำการผ่าศพพิสูจน์ต่อไป โดยแพทย์จะมีสิทธิทำการผ่าศพได้ ต่อเมื่อได้รับคำสั่งให้ทำการผ่าศพโดยศาล

2) การผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์ (Autopsy) ในกรณีที่การตรวจสภาพศพภายนอกไม่อาจทำได้ให้ศาลมีความเห็นเกี่ยวกับเหตุและพฤติการณ์ที่ตายได้ และจำเป็นต้องมีการผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์เป็นอำนาจของศาลในการออกคำสั่งเพื่อทำการผ่าศพ โดยการผ่าศพนั้น Section 87 (2) ได้กำหนดให้กระทำโดยแพทย์ จำนวน 2 คน ซึ่งแพทย์หนึ่งในนั้นต้องเป็นแพทย์ของศาล หรือแพทย์ผู้เป็นหัวหน้าสถาบันนิติเวชศาสตร์หรือพยาธิวิทยาของรัฐ หรือแพทย์ของสถาบันที่ปฏิบัติงานที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านนิติเวชศาสตร์ และห้ามมิให้แพทย์ผู้ซึ่งทำการรักษาผู้ตายในช่วงสุดท้ายก่อนเสียชีวิตเป็นผู้ทำการผ่าศพ เพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำโดยทุจริตหรือปกปิดข้อเท็จจริง แต่แพทย์นั้นอาจถูกเรียกมาสอบถามเกี่ยวกับประวัติการรักษาได้ นอกจากนี้จะต้องมีการแจ้งคำสั่งให้ผ่าศพไปยังญาติของผู้ตายด้วย และการผ่าศพนั้นต้องกระทำต่อหน้าผู้พิพากษา โดยในระหว่างการ

A post-mortem examination shall be carried out by a member of the public prosecution office, upon application by the public prosecution office also by the judge, with a physician being called in as an expert. The physician shall not be called in if this is evidently unnecessary for the clarification of the facts.

ผ่าศพ แพทย์ต้องทำรายงานตามแบบที่กฎหมายกำหนดว่าได้ตรวจส่วนใด พบอะไรบ้าง ให้ความเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ตายและความเห็นอื่นเท่าที่จะบอกได้ แล้วจึงลงชื่อในรายงานเพื่อให้ผู้พิพากษานำกลับไปบันทึก²⁶

ใน Regulation on Medical Post-Mortem Examination²⁷ Section 8 ได้กำหนดกรณีที่ต้องมีการผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์เพื่อให้การชันสูตรพลิกศพเสร็จสมบูรณ์โดยกำหนดให้ต้องผ่าศพในกรณีดังต่อไปนี้

1. กรณีที่การตรวจศพภายนอกด้วยตาไม่อาจทำให้ค้นพบสาเหตุการตาย
2. กรณีหญิงซึ่งตั้งครรภ์เสียชีวิตระหว่างการทำงานหรือภายใน 6 เดือนหลังจากคลอด
3. กรณีการตายของเด็กทารกแรกเกิด
4. กรณีบุคคลที่เสียชีวิตอายุต่ำกว่า 16 ปี
5. กรณีศพที่ไม่อาจระบุเอกลักษณ์บุคคลได้
6. กรณีญาติของผู้ตายร้องขอให้ทำการผ่าศพเพื่อพิสูจน์สาเหตุการตาย

กรณีดังกล่าวข้างต้น คือ กรณีที่กฎหมายกำหนดให้ต้องทำการผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์สาเหตุการตาย แต่อย่างไรก็ตามหากเป็นกรณีอื่น ๆ ศาลอาจสั่งให้ทำการผ่าศพได้เช่นกัน (Autopsy should be performed) โดยหากเข้ากรณีดังต่อไปนี้

1. กรณีบุคคลตายผิดปกติหรือพฤติกรรมการตายยังไม่ชัดเจน
2. กรณีบุคคลตายโดยโรคติดต่อ โรคจากการทำงาน หรือโรคเนื้องอก
3. กรณีบุคคลตายภายใน 4 สัปดาห์หลังจากได้รับภูมิคุ้มกันโรค
4. กรณีบุคคลตายโดยผ่านการปลูกถ่ายหรือโอนถ่ายอวัยวะภายใน
5. กรณีเพื่อประโยชน์ในด้านวิทยาศาสตร์
6. กรณีบุคคลซึ่งตายนั้นได้รับการฝังเครื่องช่วยกระตุ้นหัวใจ

นอกจากนี้ ยังมีข้อยกเว้นในบางประการด้วยกัน ที่แพทย์จะต้องรายงานการตายเป็นกรณีพิเศษไปยังผู้ที่มีอำนาจที่ไม่ใช่ศาลให้มีการสั่งผ่าศพ คือ

²⁶ จิราพร ขาววิเรียง. (2563). *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของญาติผู้ตายในกระบวนการชันสูตรพลิกศพ*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. หน้า 71.

²⁷ ชีรวัดน์ เอื้อพอพ. (2551). *มาตรการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจรัฐ: ศึกษากรณีการชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 150 วรรคสาม*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 50-52.

1. การตายเนื่องจากการทำงานหรือโรคที่เกิดจากการทำงาน จะต้องส่งรายงานให้สำนักงานประกันอุบัติเหตุเนื่องจากการทำงานเป็นผู้สั่งการ
2. การตายเกิดจากโรคติดต่อร้ายแรง จะต้องส่งรายงานไปยังสำนักงานสาธารณสุขเพื่อสั่งการ
3. ก่อนที่จะมีการเผาศพซึ่งต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่อนามัยประจำเขต ซึ่งเจ้าหน้าที่นั้นสงสัยว่าจะเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติ ก็สามารถสั่งให้ผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์ได้

3.3.3 มาตรการตรวจสอบและถ่วงดุล

การตรวจสอบและถ่วงดุลตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้มีระบบการตรวจสอบและถ่วงดุลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทแรก คือ การตรวจสอบและถ่วงดุลโดยองค์กรภายนอก เช่น พนักงานอัยการกับศาล หรือศาลกับแพทย์ ในเรื่องของการพิจารณาขั้นตอนการตรวจศพ ผังศพ หรือศาลกับญาติผู้ตาย ให้เป็นหน้าที่ศาลในการแจ้งให้ญาติของผู้ตายทราบในเรื่องของการมีส่วนร่วมในการชันสูตรพลิกศพ ประเภทที่สอง คือ การตรวจสอบและถ่วงดุลโดยองค์กรภายใน เช่น การกำหนดคุณสมบัติของแพทย์ในเรื่องของการผ่าศพ

1) คำสั่งอนุญาตให้ผังศพ The Germany Criminal Procedure Code, section 159 กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการในการตรวจสอบการตายของบุคคลด้วย ซึ่งการผังศพนั้นจะต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากพนักงานอัยการเสียก่อน เพื่อเป็นมาตรการป้องกันมิให้มีการเร่งรีบผังศพนั้นเพื่อปิดบังข้อเท็จจริงหรือทำให้พยานหลักฐานเสื่อมเสียไป ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการศึกษาสาเหตุ และพฤติการณ์ของการตายที่แท้จริง

2) แพทย์ผู้ทำการผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์ The Germany Criminal Procedure Code, section 87 (2) กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ดังนี้

1. การผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์นั้น จะต้องกระทำโดยแพทย์ 2 คน
2. จะต้องมิแพทย์อย่างน้อย 1 คนเป็นแพทย์ของศาล (Court Physician or Gerichtsarzt) หรือแพทย์ผู้ซึ่งเป็นหัวหน้าสถาบันนิติเวชศาสตร์หรือพยาธิวิทยาของรัฐ หรือแพทย์ของสถาบันที่ปฏิบัติงานและมีความชำนาญด้านนิติเวชศาสตร์
3. ห้ามมิให้แพทย์ผู้ทำการรักษาผู้ตายในช่วงเวลาสุดท้ายก่อนเสียชีวิต เป็นผู้ทำการผ่าศพ

การตรวจสอบและถ่วงดุลโดยองค์กรภายในเช่นนี้ เป็นการกำหนดคุณสมบัติของแพทย์ภายในองค์กรเอง ไม่มีองค์กรภายนอกอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง เนื่องจากการผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์ ถือเป็นกระบวนการภายในที่สำคัญ เพราะจะเป็นการได้มาซึ่งสาเหตุและพฤติการณ์ของ

การตายที่แท้จริง ส่วนกรณีที่ห้ามมิให้แพทย์ผู้ทำการรักษาผู้ตายในช่วงเวลาสุดท้ายก่อนเสียชีวิต เป็นผู้ทำการผ่าศพนั้น ก็เพื่อป้องกันมิให้มีการบิดเบือนข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานในการชันสูตรพลิกศพนั่นเอง

3) กรณีของการผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์ Regulation on medical post-mortem examination, section 8 ได้กำหนดกรณีที่ต้องมีการผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์ เพื่อให้การชันสูตรพลิกศพเสร็จสมบูรณ์ ในกรณีดังต่อไปนี้

1. กรณีที่การตรวจศพภายนอกด้วยตาไม่อาจทำให้ค้นพบสาเหตุการตาย
2. กรณีหญิงซึ่งตั้งครรภ์เสียชีวิตระหว่างการทำงานหรือภายใน 6 เดือนหลังจากคลอด
3. กรณีการตายของเด็กทารกแรกเกิด
4. กรณีบุคคลที่เสียชีวิตอายุต่ำกว่า 16 ปี
5. กรณีศพที่ไม่อาจระบุเอกลักษณ์บุคคลได้
6. กรณีญาติของผู้ตายร้องขอให้ทำการผ่าศพเพื่อพิสูจน์สาเหตุการตาย

การที่กฎหมายกำหนดไว้ก็เพื่อให้แพทย์เข้ามามีหน้าที่ในการค้นหาสาเหตุการตาย ร่วมกับศาลเพื่อค้นหาความจริงเพื่อให้เกิดความชัดเจนและปราศจากความเคลือบแคลงสงสัย เพราะจำเป็นต้องอาศัยความรู้ความเชี่ยวชาญทางการแพทย์ซึ่งศาลจะรับฟังและพิจารณาความเห็นของแพทย์ซึ่งปรากฏอยู่ในรายงานความเห็นของแพทย์ มาเพื่อใช้ในการประกอบการพิจารณาวินิจฉัยถึงสาเหตุและพฤติการณ์แห่งการตาย

4) กรณีของการมีส่วนร่วมของญาติผู้ตาย The Germany Criminal Procedure Code, section 87 (1) ได้กำหนดให้ศาลมีหน้าที่ต้องแจ้งให้ญาติของผู้ตายทราบโดยทันทีเมื่อศาลมีคำสั่งให้บุคคลที่ฝังแล้วขึ้นมาเพื่อตรวจพิสูจน์สาเหตุและพฤติการณ์การตาย และยังได้บัญญัติให้รับรองสิทธิของการมีส่วนร่วมของญาติผู้ตายในการตรวจสอบองค์กรศาลได้ กล่าวคือ เมื่อเห็นว่าสาเหตุ และพฤติการณ์การตายยังเป็นที่เคลือบแคลงสงสัยก็สามารถร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทำการผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์ได้เช่นกัน ดังที่ปรากฏใน Regulation on medical post-mortem examination, section 8

3.4 สหรัฐอเมริกา

งานนิติเวชศาสตร์ในสหรัฐอเมริกาเริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1600 เมื่อครั้งเป็นอาณานิคมของอังกฤษ มีหลักฐานการชันสูตรพลิกศพที่พบใน New Plymouth รายงานถึงสาเหตุการเสียชีวิตของ John Deacon ว่าเกิดจากการขาดอาหารและสภาพอากาศที่หนาวจัดทำให้ร่างกายอ่อนแอและเสียชีวิต นอกจากนี้ยังพบหลักฐานการแต่งตั้ง Thomas Baldrige เป็น Coroner และนายกเทศมนตรี เมื่อวันที่ 29 มกราคม ค.ศ. 1637 สำหรับการผ่าศพมีบันทึกย้อนหลังไปถึงใน ค.ศ. 1647 ณ เมือง

Massachusetts ส่วนการประยุกต์ใช้วิชานิติศาสตร์ในการผ่าศพนั้นเริ่มจากคดี Mr. Francis Carpenter เป็นจำเลยในคดีฆ่าคนรับใช้ ซึ่งศาล Coroner แห่งรัฐ Maryland ได้ทำการบันทึกไว้เมื่อวันที่ 21 มีนาคม ค.ศ. 1665

ปี ค.ศ. 1860 ปราบกฏหลักฐานการนำแพทย์เข้ามาร่วมทำงานกับ Coroner เพื่อการสอบสวนคดีในรัฐ Maryland โดยการออกกฎหมาย Public General Laws กำหนดให้ Coroner หรือลูกขุนต้องนำแพทย์เข้าร่วมในการพิจารณาคดีในกรณีที่เกิดการตายเกิดขึ้นจากการได้รับบาดเจ็บรุนแรง ต่อมาในปี ค.ศ. 1868 กฎหมายได้กำหนดให้มีการเลือกแพทย์มาทำหน้าที่ Coroner เพียงคนเดียวของเมือง Baltimore โดยให้เป็นหน้าที่ของผู้ว่าการรัฐในการเลือก Coroner

ปี ค.ศ. 1877 ถือเป็นปีที่มีการก่อตั้งระบบแพทย์สอบสวน (Medical Examiner) ขึ้นในสหรัฐอเมริกา ณ เมือง Boston ในช่วงต้นระบบแพทย์สอบสวนมีขอบเขตอำนาจจำกัดอยู่เพียงเฉพาะการตรวจพิสูจน์การตายที่เกิดจากการบาดเจ็บรุนแรงเท่านั้น ต่อมาระบบแพทย์สอบสวนได้เข้ามาแทนที่ระบบ Coroner ในสหรัฐอเมริกาอย่างกว้างขวาง กล่าวคือ ในปี ค.ศ. 1890 เทศบาลเมือง Baltimore ได้ออกเทศบัญญัติให้มีแพทย์จำนวน 2 คน ทำหน้าที่ตรวจพิสูจน์ทางการแพทย์และตรวจศพตามความต้องการของ Coroner หรือทนายความของรัฐ ต่อมาในปี ค.ศ. 1915 New York City ยกเลิกระบบ Coroner และเปลี่ยนมาใช้ระบบ Medical Examiner แทน โดยแพทย์คนแรกที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าผู้ตรวจทางการแพทย์ คือ Dr. Charles Norris ปัจจุบันสำนัก Coroner และ Medical Examiner ต่าง ๆ ได้เพิ่มผู้เชี่ยวชาญในหลายสาขา ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมโรคเอดส์ การดำเนินการกระทำทารุณกรรมในเด็ก การต้านทานโรคเสียชีวิตแรกเกิด โดยมีปรากฏเหตุ (Sudden Infant Death Syndrome-SIDS) และการต้านทานการทำลายสิ่งแวดล้อม เป็นต้น²⁸

เมื่อแรกเริ่มก่อตั้งระบบแพทย์สอบสวนนั้น แพทย์สอบสวน (Medical Examiner) มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนการตายที่เกิดจากการบาดเจ็บต่าง ๆ แต่ไม่มีอำนาจในการผ่าศพหรือสั่งให้ผ่าศพ เนื่องจากอำนาจเป็นของพนักงานอัยการ ต่อมาจึงได้กำหนดให้แพทย์สอบสวนสามารถผ่าศพและสั่งให้มีการผ่าตรวจศพได้ ระบบแพทย์สอบสวนแพร่หลายไปในหลายประเทศ เช่น รัฐต่าง ๆ ของสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น บัลแกเรีย อิสราเอล เม็กซิโก เป็นต้น หัวหน้าแพทย์สอบสวน (Chief of Medical Examiner) ส่วนมากจะเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญในด้านนิติเวชศาสตร์ มีหน้าที่บริหารงานของสำนักงานแพทย์สอบสวน เช่น การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ การชันสูตรพลิกศพ ณ สถานที่เกิดเหตุ การควบคุมการเคลื่อนย้ายศพ การออกหนังสือรับรองการตาย เป็นต้น²⁹

²⁸ วิritti พาณิชย์พงษ์. อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ 3. หน้า 6-7.

²⁹ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์. อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ 5. หน้า 62-64.

National Association of Medical Examiner (NAME) ถูกจัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ.1966 โดย Dr.Milton Helpem อดีตหัวหน้าแพทย์สอบสวนคนที่ 3 แห่งเมือง New York ประเทศสหรัฐอเมริกา NAME ถือเป็นองค์กรทางวิชาชีพระดับชาติทำหน้าที่ที่ควบคุมนิติพยาธิแพทย์ ผู้สอบสวนการตาย และระบบการบริหารการชันสูตรพลิกศพในสหรัฐอเมริกา วัตถุประสงค์การก่อตั้ง คือ เพื่อควบคุมการพัฒนาวิชาชีพของแพทย์ผู้ทำหน้าที่สอบสวนการตาย และเผยแพร่ข้อมูลทางวิชาการทางด้านการสอบสวนทางการแพทย์ในประเภทความผิดที่มีการใช้ความรุนแรง คดีที่มีความเคลือบแคลงสงสัย และการตายผิดธรรมชาติ ต่อมาจึงแพร่หลายทั่วสหรัฐอเมริกาและเป็นที่ยอมรับในประเทศต่าง ๆ

NAME ถือเป็นองค์กรที่มีบทบาทในการประสานความร่วมมือระหว่างวิทยาลัยพยาธิแพทย์แห่งสหรัฐอเมริกา (College of American Pathologists) สมาคมพยาธิวิทยาคลินิกแห่งสหรัฐอเมริกา (American Society of Clinical Pathologists) และองค์กรวิชาชีพอื่น ๆ สนับสนุนให้สมาชิกขององค์กรเข้าไปมีส่วนร่วมในการให้ความรู้แก่บุคลากรในสาขาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย ผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพ บุคลากรทางการแพทย์ รวมถึงบุคคลใด ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตายและด้วยพันธกิจขององค์กรซึ่งมีภาระในการปรับปรุงคุณภาพการสอบสวนการตาย NAME จึงมีหน้าที่ในการตรวจสอบการดำเนินงานและให้การประกันคุณภาพแก่สำนักงานสอบสวนการตาย (Medico-legal Investigator Office) สำหรับมาตรฐานในการพิจารณาการรับรองคุณภาพของ NAME เช่น บทบาทความรับผิดชอบของสำนักงานสอบสวนการตาย หลักการคัดเลือกประเภทการตายเพื่อทำการผ่าชันสูตร คุณสมบัติบุคคลผู้ทำการผ่าชันสูตรศพ การตรวจสภาพศพภายนอก การตรวจสภาพศพภายใน การเก็บสิ่งส่งตรวจจากศพ การตรวจทางห้องปฏิบัติการ ตลอดจนการให้ความเห็นและการเขียนรายงานการชันสูตรพลิกศพ³⁰

การชันสูตรพลิกศพในสหรัฐอเมริกานั้น เนื่องด้วยสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีรัฐต่าง ๆ จำนวน 50 รัฐ จึงมีความแตกต่างกันออกไปตามกฎหมายของแต่ละรัฐ โดยมีทั้งระบบโคโรเนอร์และระบบแพทย์สอบสวน มี 22 รัฐที่ใช้ระบบแพทย์สอบสวนแต่เพียงอย่างเดียว และมี 13 รัฐที่ใช้ระบบผสม³¹ ระบบแพทย์สอบสวนเป็นระบบที่พัฒนามาจากระบบโคโรเนอร์ของประเทศอังกฤษ ซึ่งได้ใช้ในหลายมลรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี ค.ศ. 1939 รัฐแมริแลนด์ได้ใช้ระบบแพทย์สอบสวนเป็นรัฐแรก ต่อมาในปี ค.ศ. 1995 มี 22 รัฐได้ใช้ระบบแพทย์สอบสวน ส่วนรัฐฟลอริดาเป็นรัฐเดียวที่ใช้ระบบแพทย์สอบสวนประจำเขต และรัฐมิชิแกนและรัฐแอริโซนาใช้ระบบแพทย์

³⁰ อานนท์ จำลองกุล. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 4. หน้า 15-16.

³¹ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์. (2543). *แนวทางพัฒนางานนิติเวชในกระบวนการยุติธรรม*. กรุงเทพฯ: เดือนตุลา. หน้า 49.

สอบสวนประจำเคาน์ตี (County Medical Examiners System)³² การชันสูตรพลิกศพในสหรัฐอเมริกา ในรัฐส่วนใหญ่³³ เช่น Boston, New York, Massachusetts, Maryland, Michigan เป็นต้น จะใช้ระบบ แพทย์สอบสวน (Medical Examiners) เป็นหลัก แต่ยังมีความแตกต่างเรื่องโครงสร้างและเขตอำนาจหน้าที่ อาจแบ่งได้ 4 ประเภท ดังนี้

1) ระบบแพทย์สอบสวนประจำเคาน์ตี (County Medical Examiner system) ระบบนี้ ไม่มีโคโรเนอร์เข้ามาเกี่ยวข้องในการสอบสวนการตาย ท้องถิ่นที่ใช้ระบบนี้จะมีการตั้งแพทย์สอบสวน ขึ้นมาเอง

2) ระบบแพทย์สอบสวนประจำเขต (District Regional Medical Examiner system) มีการแต่งตั้งแพทย์สอบสวนตามเขตต่าง ๆ เพื่อรับผิดชอบในการสอบสวนการตาย

3) ระบบแพทย์สอบสวนประจำรัฐ (State Medical Examiner system) มีการแต่งตั้ง แพทย์สอบสวนตามรัฐต่าง ๆ เพื่อรับผิดชอบในการสอบสวนการตาย การดำเนินการมักมีสำนักงานใหญ่ อยู่ที่ส่วนกลางเพียงแห่งเดียวหรืออาจตั้งสำนักงานสาขาไว้ในเขตต่าง ๆ

4) ระบบแพทย์สอบสวนระบบส่งต่อ (Referral-Based Examiner system) เป็นระบบที่ แต่งตั้งแพทย์สอบสวนขึ้น โดยมีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนการตายและคอยให้การสนับสนุนแก่ โคโรเนอร์

การชันสูตรพลิกศพในรัฐมิชิแกน ซึ่งเมื่อรัฐมิชิแกนได้ประกาศใช้ County Medical Examiners Act 181 of 1953 ส่งผลให้มีการยกเลิกระบบ โคโรเนอร์และใช้ระบบแพทย์สอบสวนแทน ซึ่งแพทย์ดังกล่าวจะมีอำนาจเต็มในการชันสูตรพลิกศพ โดยเริ่มตั้งแต่การตรวจศพ การรวบรวม พยานหลักฐาน การสอบสวนพยานบุคคล และการผ่าศพด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันใน ระหว่าง Medical Examiners (M.E.) เจ้าพนักงานตำรวจ และเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานซึ่งเป็น ส่วนหนึ่งของสำนักงานตำรวจ ซึ่งแพทย์ยังมีอำนาจในการต่อรองกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น การออก หมายเรียกบุคคลหรือการออกเอกสารเพื่อประกอบในการชันสูตรพลิกศพ³⁴ โดยในที่นี้จะทำการศึกษา

³² Werner U. Spitz, Daniel J. Spitz. (2005). *Medicolegal Investigation of Death: Guidelines for the Application of Pathology to Crime Investigation* (4th edition). USA: Charles C Thomas Pub Ltd. p. 11.

³³ กมลทิพย์ ศรีโสภณ. (2562). *การค้นหาคำความจริงโดยการชันสูตรพลิกศพ: ศึกษาความจำเป็นทางกฎหมายของการได้สวนการตาย*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 39-40.

³⁴ ชำรง จิรจรียาเวช. (2549). *ร่างกฎหมายเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพ*. เอกสารการสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง สถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม กรุงเทพมหานคร. หน้า 33-38.

ถึงระบบแพทย์สอบสวนที่ใช้อยู่ในรัฐมิชิแกน (Michigan) ซึ่งได้นำระบบแพทย์สอบสวนประจำ
 เคาน์ตีมาใช้

3.4.1 องค์กรที่เกี่ยวข้อง

ระบบแพทย์สอบสวน นอกจากจะมีแพทย์สอบสวนผู้ซึ่งมีหน้าที่หลักในการรับผิดชอบ
 แล้ว ยังมีองค์กรที่เกี่ยวข้องในการชันสูตรพลิกศพ ได้แก่ แพทย์สอบสวนประจำเคาน์ตี³⁵ ผู้แทน
 แพทย์สอบสวนประจำเคาน์ตี³⁶ เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวน³⁷ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) แพทย์สอบสวนประจำเคาน์ตี (County Medical Examiner) คุณสมบัติของแพทย์
 ดังกล่าวนั้นบัญญัติไว้ใน The Michigan County Medical Examiner Law.P.A.1953 Section 52.201
 หรือ MCL 52.201 การแต่งตั้งแพทย์สอบสวนดังกล่าว จะต้องได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการ
 เคาน์ตี (The County Board of Commissioners) ซึ่งคณะกรรมการเคาน์ตี เป็นคณะกรรมการที่ได้รับ
 เลือกจากประชาชนในเคาน์ตีนั้น โดยแบ่งเขตการเลือกตั้งออกเป็นเขต (District) โดยคณะกรรมการ
 แต่ละคนจะเป็นผู้แทนของประชาชนในเขตที่เลือกตั้งตนเองเข้ามา โดยคณะกรรมการมีอำนาจ
 หน้าที่ในการกำหนดนโยบายสำคัญให้ฝ่ายบริหารคือ ผู้บริหารเคาน์ตี (County Executive) การตรา
 กฎหมายรวมถึงการอนุมัติงบประมาณด้วย ซึ่งแพทย์สอบสวนที่ได้รับการแต่งตั้งจะมีวาระการดำรง
 ตำแหน่ง คราวละ 4 ปี โดยจะต้องเป็นพลเมืองของเคาน์ตีนั้นและเป็นแพทย์ผู้ได้รับอนุญาตให้
 ปฏิบัติวิชาชีพในรัฐมิชิแกน หรือถ้าในเคาน์ตีนั้น ไม่มีโรงพยาบาลที่มีความน่าเชื่อถือเพียงพอ
 ก็อาจให้แพทย์ผู้ได้รับใบอนุญาตให้ปฏิบัติวิชาชีพในรัฐอื่น ซึ่งมีเขตอาณาเขตติดต่อกับเคาน์ตีนั้น
 นอกจากนี้ เคาน์ตีตั้งแต่ 2 เคาน์ตีขึ้นไป อาจตกลงแต่งตั้งแพทย์คนเดียวกันเพื่อทำหน้าที่เป็นแพทย์
 สอบสวนได้³⁸ โดยแพทย์สอบสวนประจำเคาน์ตี มีอำนาจและหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพ
 ได้แก่ การปฏิบัติตามหน้าที่และออกกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของสำนักงานให้เป็นที่
 ด้วยความเรียบร้อย การมอบอำนาจหน้าที่ให้แก่ผู้แทนตามที่กฎหมายอนุญาต การเสนอชื่อบุคคลที่
 สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้แทนแพทย์สอบสวนหรือเสนอถอดถอนออกจากตำแหน่ง การแต่งตั้ง
 เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวน การพิจารณาเกี่ยวกับคุณสมบัติ และอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในการ
 ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้หรือที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการเคาน์ตี

³⁵ County Medical Examiner Act 181 of 1953. Section 52.201.

³⁶ County Medical Examiner Act 181 of 1953. Section 52.201 a (1).

³⁷ County Medical Examiner Act 181 of 1953. Section 52.201 a (2).

³⁸ County Medical Examiner Act 181 of 1953. Section 52.201(3).

2) ผู้แทนแพทย์สอบสวนประจำเคาน์ตี (Deputy County Medical Examiner)

The Michigan County Medical Examiner Law.P.A.1953 Section 52.201a (1) ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้แทนแพทย์สอบสวนให้เป็นแพทย์ที่ได้รับใบอนุญาตให้ปฏิบัติวิชาชีพในรัฐมิชิแกน และต้องได้รับการรับรองจากแพทย์สอบสวนประจำเคาน์ตีนั้น ซึ่งคณะกรรมการเคาน์ตีจะเป็นผู้แต่งตั้งผู้แทนแพทย์สอบสวนประจำเคาน์ตีเองโดยมีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพ โดยอำนาจและหน้าที่ของผู้แทนแพทย์สอบสวนประจำเคาน์ตี มีดังต่อไปนี้ ปฏิบัติหน้าที่แทนแพทย์สอบสวนเมื่อแพทย์สอบสวนไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับแจ้งรายงานการตายตามที่กฎหมายกำหนดไว้ และพิจารณาคำเนิการตรวจสอบสถานที่ที่พบศพ สืบสวนสอบสวนหากกรณีนั้นเป็นการฆาตกรรมหรือสงสัยว่าเป็นการฆาตกรรมนั้นอยู่ในเขตท้องที่ และเขตอำนาจของตน ออกใบมรณะบัตร ออกใบอนุญาตให้ฅาปนกิจศพ ออกคำสั่งอนุญาตให้ผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์ ออกคำสั่งชันศพให้แก่ญาติผู้ตาย ออกคำสั่งและควบคุมเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวน ณ สถานที่เกิดเหตุ ให้ทำการสืบสวนสอบสวนและรายงานผลการสืบสวนสอบสวน

3) เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวน (Medical Examiner investigator) ตำแหน่งดังกล่าวได้

กำหนดคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนไว้ใน The Michigan County Medical Examiner Law.P.A.1953 Section 52.201 a (2) โดยกำหนดให้แพทย์สอบสวนประจำเคาน์ตีมีอำนาจในการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวน เพื่อคอยช่วยเหลือสนับสนุนในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายบัญญัติไว้ในภารกิจของสำนักงาน โดยการกำหนดคุณสมบัติจะคำนึงถึงวุฒิการศึกษา การอบรมหรือประสบการณ์ที่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนเพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเชี่ยวชาญกว่าบุคคลในสาขาอาชีพอื่น อำนาจหน้าที่ที่สำคัญได้แก่ การไปยังสถานที่ที่พบศพซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของตนและดำเนินการเพื่อระบุตัวบุคคลผู้ตาย ดำเนินการแจ้งให้ญาติของผู้ตายทราบถึงการตายและสถานที่ที่ศพนั้นอยู่ ตรวจสอบศพผู้ตายพร้อมทั้งสอบสวนเพื่อหาสาเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ประกอบกับการส่งรายงานผลของการสืบสวนไปยังสำนักงานภายในวันทำการถัดไป และรายงานผลการสืบสวนทางโทรศัพท์ไปยังแพทย์สอบสวนหรือผู้แทนแพทย์สอบสวน โดยหากเป็นกรณีการฆาตกรรมหรือสงสัยว่าเป็นการฆาตกรรม ให้แจ้งไปยังพนักงานอัยการด้วย พร้อมทั้งเก็บรักษาทรัพย์สินของผู้ตายไว้จนกว่าจะส่งคืนให้แก่ผู้มีสิทธิ ซึ่งอำนาจของเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนนั้น ไม่รวมถึงการสั่งให้ผ่าศพหรือเคลื่อนย้ายศพได้เอง กรณีดังกล่าวจะกระทำได้ที่ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากแพทย์สอบสวนหรือผู้แทนแพทย์สอบสวนเท่านั้น เว้นแต่ในกรณีที่ศพนั้นเกิดขวางการจราจรหรือเป็นที่ปรากฏชัดต่อสาธารณชน ซึ่งกรณีดังกล่าวถือเป็นข้อยกเว้นที่สามารถเคลื่อนย้ายศพได้

4) นิติพยาธิแพทย์ (Forensic Pathologist) ในการทำการผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์ศพ นิติพยาธิแพทย์ตามที่กฎหมายกำหนดนั้น จะต้องเป็นแพทย์ที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพ ในรัฐมิชิแกน และต้องเป็นพยาธิแพทย์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งมาจากคณะกรรมการเคาน์ตี อำนาจหน้าที่ที่สำคัญของพยาธิแพทย์มีดังต่อไปนี้ ทำการผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์ตามคำร้องขอของแพทย์ สอบสวนหรือผู้แทนแพทย์พร้อมทั้งรายงานผลการตรวจสอบเบื้องต้นทางโทรศัพท์ให้แพทย์ สอบสวนหรือผู้แทนแพทย์สอบสวนทราบ ภายหลังจากการทำการผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์เสร็จสิ้น ให้ส่งรายงานผลการตรวจสอบโดยระบุสาเหตุ และพฤติการณ์ที่ตายไปยังแพทย์สอบสวน

3.4.2 กระบวนการชันสูตรพลิกศพ

Count Medical Examiner act 1953 และ Public Health Code 1978 ได้บัญญัติถึงกรณีของการตายที่จะต้องแจ้งให้แพทย์สอบสวนทำการสอบสวนถึงสาเหตุที่จะต้องมีการผ่าศพภายใน เพื่อตรวจพิสูจน์ ได้แก่ การตายโดยกะทันหัน การตายโดยอุบัติเหตุ การตายจากการใช้ความรุนแรง การตายยังเป็นที่ยสงสัยรวมถึงศพที่ไม่อาจระบุตัวบุคคลได้ การตายของนักโทษในเรือนจำหรือคุก การตายโดยไม่ได้รับการรักษาทางการแพทย์ภายใน 48 ชั่วโมง ก่อนเวลาที่ตาย เว้นแต่แพทย์ผู้ตรวจศพจะสามารถวินิจฉัยสาเหตุการตายได้ การตายจากการคลอดหรือทำแท้ง การตายของเด็กแรกเกิด ซึ่งไม่ได้รับการดูแลทางการแพทย์ ในขณะที่หรือภายหลังการคลอด รวมถึงเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ที่ตายโดยปราศจากประวัติการรักษาทางการแพทย์หรือในกรณีภายใต้คำสั่งของพนักงานอัยการ หรืออัยการสูงสุด หรือ โดยคำร้องขอของพลเมืองผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 6 คน³⁹ ในกรณีการตายที่เกิดขึ้นนั้น เมื่อมีบุคคลใดพบการตายจะมีหน้าที่ในการแจ้งไปยังเจ้าพนักงานตำรวจ หรือผู้ที่พบเห็น อาจแจ้งไปยังแพทย์สอบสวน ซึ่งแพทย์สอบสวนจะทำหน้าที่ในการแจ้งต่อไปยังเจ้าพนักงานตำรวจ เพื่อร่วมกันทำการตรวจศพในบริเวณที่ศพนั้นอยู่ โดยบทบาทของสำนักงานของแพทย์สอบสวน Medical Examiner Investigator (M.E.I)⁴⁰ จะดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาสาเหตุ และพฤติการณ์ การตายในส่วนที่เกี่ยวข้อง และอยู่ในอำนาจของตนตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นตอนการตรวจศพในสถานที่พบศพ

1. ตรวจสอบเบื้องต้นว่าการตายนี้นั้นอยู่ในเขตอำนาจของสำนักงานหรือไม่ และเป็นการตายที่จะต้องดำเนินการชันสูตรพลิกศพต่อไปตามกฎหมายหรือไม่ หากเป็นการตายที่อยู่ในเขตอำนาจและเป็นการตายตามที่กฎหมายกำหนดให้ M.E.I ไปยังสถานที่ที่ศพนั้นอยู่ในทันที และดำเนินการตรวจสอบเกี่ยวกับศพในเมืองต้น

³⁹ The Michigan County Medical Examiners Law, P.A. 181 of 1953. Section 52.207.

⁴⁰ จีราพร ขาววิจิตร. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 29. หน้า 73-74.

2. แจ้งไปยังสถานีตำรวจที่มีเขตอำนาจและแจ้งให้ญาติของผู้ตายทราบถึงการตาย และสถานที่ที่ศพนั้นอยู่ในทันทีเท่าที่จะทำได้ เว้นแต่เจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายฝ่ายอื่นจะได้ดำเนินการแล้ว⁴¹

3. ทำการรวบรวมพยานหลักฐานและข้อเท็จจริงต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการค้นหาสาเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ซึ่งจะทำให้เฉพาะพยานหลักฐานที่ปรากฏบนตัวศพเท่านั้น พยานหลักฐานแวดล้อมอื่น ๆ ที่อยู่สถานที่ที่พบศพนั้น อยู่ในอำนาจโดยตรงของเจ้าพนักงานตำรวจ และเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานในการเก็บรวบรวม

4. ดำเนินการเก็บรวบรวมทรัพย์สินมีค่าของผู้ตาย และส่งคืนให้แก่ผู้อยู่ในความดูแลหรือเกี่ยวข้องกับผู้ตาย⁴²

5. เมื่อดำเนินการตรวจศพเรียบร้อยแล้ว ให้แจ้งรายงานไปยังแพทย์สอบสวนเป็นการด่วน ซึ่งแพทย์สอบสวนไม่จำเป็นต้องเดินทางไปทำการชันสูตรพลิกศพ ณ สถานที่ที่ศพนั้นอยู่ด้วยตนเองในทุกกรณี แต่จะเดินทางไปด้วยบางลักษณะที่กำหนดขึ้นเท่านั้น เช่น ในกรณีการตายจากการฆาตกรรมหรือสงสัยว่าเป็นการฆาตกรรม แพทย์สอบสวนจะต้องไปยังสถานที่ที่ศพนั้นอยู่ด้วยตนเอง และให้แจ้งไปยังพนักงานอัยการแห่งเคาน์ตีด้วย และต้องจัดทำรายงานการตรวจสอบ ณ สถานที่ที่ศพอยู่ เพื่อแจ้งไปยังสำนักงานของแพทย์สอบสวนซึ่งอย่างช้าจะต้องภายในวันทำงานถัดไป

6. เมื่อชันสูตรและผ่าศพเสร็จสิ้น ให้แพทย์สอบสวนยุติการชันสูตรพลิกศพ และจัดทำรายงานการชันสูตรพลิกศพฉบับสมบูรณ์ โดยจะต้องระบุนรายละเอียดเกี่ยวกับศพ เหตุและพฤติการณ์ที่ตายโดยละเอียด เพื่อประโยชน์ในการจัดทำรายงานการชันสูตรพลิกศพฉบับสมบูรณ์นี้ แพทย์สอบสวนมีอำนาจมอบหมายให้ M.E.I ดำเนินการสอบสวนข้อเท็จจริงอย่างใด ๆ เพื่อประกอบการจัดทำรายงาน รวมถึงอำนาจในการที่จะร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้บุคคลใดส่งเอกสารหลักฐาน หรือประวัติทางการแพทย์มาให้ และให้แพทย์สอบสวนจัดส่งรายงานการชันสูตรพลิกศพเช่นว่านั้นไปยังพนักงานตำรวจ ซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจจะเชื่อตามความเห็นเกี่ยวกับพฤติการณ์ที่ตายหรือไม่ก็ได้ ซึ่งถือเป็นอำนาจในทางการสอบสวนหรือดำเนินคดี แต่ไม่อาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงความเห็นของแพทย์สอบสวนเกี่ยวกับเหตุและพฤติการณ์ที่ตายได้

2) การผ่าศพ กรณีดังกล่าวไม่จำเป็นต้องผ่าศพทุกกรณี หากแพทย์สอบสวนสามารถระบุถึงสาเหตุและพฤติการณ์การตายได้ก็ไม่ต้องผ่าศพอีก เว้นแต่กฎหมายกำหนดให้มีการผ่าศพภายในเพื่อตรวจพิสูจน์เพื่อทำให้ทราบแน่ชัดเกี่ยวกับเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ในกรณีที่

⁴¹ County Medical Examiner Act 181 of 1953 as amended Act 108 of 2010. Section 52.205.Sec 5 (1).

⁴² County Medical Examiner Act 181 of 1953 as amended Act 92 of 1969. Section 52.208.

ต้องผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์ของผู้ตาย เนื่องจากสภาพศพถูกทำลายเป็นอย่างมาก เช่นถูกไฟไหม้ ถูกทำร้ายให้เสียชีวิต หรือเป็นผลมาจากอุบัติเหตุที่เกี่ยวข้องกับบุคคล 2 คนขึ้นไป กฎหมายกำหนดให้แพทย์สอบสวนแจ้งญาติที่ใกล้ชิดเท่าที่จะทำได้ และแพทย์สอบสวนมีดุลพินิจในการออกคำสั่งให้มีการผ่าศพ ซึ่งอาจจะมีความยินยอมจากญาติที่ใกล้ชิดหรือไม่ก็ได้และให้แพทย์สอบสวนหรือผู้ช่วยทำการเก็บบันทึกการแจ้งญาติเป็นลายลักษณ์อักษรไว้เป็นระยะเวลา 1 ปี นับจากวันผ่าศพ⁴³ และในกรณีการตายของเด็กอายุน้อยกว่า 2 ปีที่ตายโดยไม่ทราบสาเหตุ หรือโดยกะทันหัน ผู้ทราบการตายดังกล่าวจะต้องแจ้งการตายไปยังแพทย์สอบสวนหรือผู้ช่วยแพทย์สอบสวนประจำสถานที่ท้องที่ที่ศพเด็กนั้นตั้งอยู่ในทันที จากนั้นแพทย์สอบสวนหรือผู้ช่วยมีหน้าที่แจ้งให้บิดามารดาผู้ปกครองหรือผู้แทนของเด็กทราบถึงสิทธิในการร้องขอให้มีการผ่าศพ โดยรัฐเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย⁴⁴

3) การฝังและเคลื่อนย้ายศพ เป็นการเคลื่อนย้ายศพเพื่อนำไปฝังเป็นอำนาจของแพทย์สอบสวนประจำสถานที่⁴⁵ หรือในกรณีที่มีการเคลื่อนย้ายศพหรือส่งศพมาตรวจสอบที่สำนักงานแพทย์สอบสวน⁴⁶ กฎหมายได้กำหนดให้อยู่ในอำนาจการพิจารณาและควบคุมโดยแพทย์สอบสวน

3.4.3 การตรวจสอบและถ่วงดุล

กฎหมายของรัฐมิชิแกน สหรัฐอเมริกาไม่ได้บัญญัติให้ต้องมีการไต่สวนการตายอันเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการชันสูตรพลิกศพ แต่มีการกำหนดให้อำนาจพนักงานอัยการประจำเขต หรือญาติของผู้ตายในการร้องขอให้มีการไต่สวนถึงสาเหตุและพฤติการณ์ที่ตายของศาลได้ กล่าวคือ พนักงานอัยการอาจร้องขอให้ศาลไต่สวนเพื่อให้มีการทบทวนหรือแก้ไขรายงานการชันสูตรพลิกศพหรือใบรับรองการตายของแพทย์สอบสวนได้ โดยการร้องขอดังกล่าวอาจเกิดขึ้นจากดุลพินิจของพนักงานอัยการเองภายหลังที่เข้ามามีบทบาทในการดำเนินคดี หรือมีผู้มาร้องทุกข์ต่อพนักงานอัยการเพื่อให้อำนาจ⁴⁷ ในกรณีของจำเลยมีสิทธิร้องขอให้ศาลไต่สวน เพื่อให้มีการทบทวนหรือแก้ไขรายงานการชันสูตรพลิกศพ หรือใบรับรองการตายของแพทย์สอบสวน ซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งในขั้นตอนการพิจารณาคดีของศาลตามกฎหมาย ซึ่งเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน และในกรณีของญาติของผู้ตายอาจร้องขอต่อศาลเพื่อจัดให้มีการไต่สวน

⁴³ County Medical Examiner Act 181 of 1953 as amended Act 108 of 2010. Section 52.205.Sec 5 (3).

⁴⁴ County Medical Examiner Act 181 of 1953 as amended Act 179 of 2004. Section 52.205a.

⁴⁵ The Michigan County Medical Examiners Law, P.A.181 of 1953. Section 52.210.

⁴⁶ County Medical Examiner Act 181 of 1953 as amended Act 108 of 2010. Section 52.205.Sec 5 (1).

⁴⁷ County Medical Examiner Act 181 of 1953 as amended Act 92 of 1969. Section 52.207.

เพื่อทบทวนหรือแก้ไขรายงานการชันสูตรพลิกศพหรือใบรับรองการตาย ศาลอาจมีคำสั่งให้ทำการ
จุดศพขึ้นมาเพื่อทำการชันสูตรหรือผ่าศพซ้ำก็ได้